

mgr Jakub Dera

promotor pracy: prof. zw. dr hab. Maria Korecka-Soszkowska

Barwa dźwięku i jej wpływ na metafizyczną stronę wyrazu stylistycznie odległych dzieł, jako czynnik niezmienny i warunkujący uzyskanie właściwego obrazu artystycznego, na przykładach *Sonaty G-Dur op. 78* Franciszka Schuberta oraz *Sechs kleine Klavierstücke op. 19* i *Klavierstücke op. 33a i 33b* Arnolda Schönberga

Przedmiot pracy doktorskiej stanowi opis problemu artystycznego jakim jest wpływ barwy dźwięku na metafizyczną (duchową) stronę wyrazu stylistycznie odległych dzieł, na bazie nagrania *Sechs Kleine Klavierstücke op. 19* i *Klavierstücke op. 33a i 33b* Arnolda Schönberga oraz *Sonaty G-dur op. 78* Franciszka Schuberta.

We wstępie pracy przedstawiono następujące definicje: *treść dzieła*, *barwa dźwięku*, podstawowe definicje *metafizyki* – dwie klasyczne oraz definicje w rozumieniu I. Kanta, A. Schopenhauera i N. Hartmanna. Ukazano również zasadność zestawienia kompozycji Franciszka Schuberta i Arnolda Schönberga.

W rozdziale pierwszym dokonano analizy utworów Schönberga w oparciu o manuskrypty kompozycji znajdujące się w Centrum Muzyki Arnolda Schönberga w Wiedniu, jak również wydania Wiener Urtext Edition i Universal Edition. Podczas analizy utworów Schönberga szczególną uwagę zwrócono na ich aspekt kolorystyczny, wykazując analogie (na gruncie filozoficznego pojmowania znaczenia koloru) pomiędzy twórczością Schönberga i dokonaniem grupy Der Blaue Reiter. Omówiono również istotną w aspekcie tematu pracy pozycję naukową, jaką stanowi książka Wasilija Kandinskiego *O duchowości w sztuce*, której fragmenty dotyczące psychologicznego i emocjonalnego znaczenia koloru przytoczono w przedstawianej pracy wraz z praktycznym ich ukazaniem. W opisie dzieła ukazano również ewolucję języka muzycznego Arnolda Schönberga - drogę odchodzenia od tonalności aż do odkrycia dodekafonii.

Zjawisko dodekafonii i jej znaczenie w kształtowaniu formy dzieła ukazano na przykładach kompozycji op. 33a i 33b. Ważną część analizy kompozycji Arnolda Schönberga stanowi omówienie pedalizacji poszczególnych utworów w aspekcie uzyskania zamierzonych płaszczyzn brzmieniowych przy uwzględnieniu możliwości akustycznych instrumentu oraz sali koncertowej. Przedstawiono i omówiono również kluczowe dla zrozumienia twórczości muzycznej Arnolda Schönberga terminy muzyczne takie jak *Farbescrescendo* i *Klangfarbenmelodie*.

Drugi rozdział pracy poświęcony jest analizie Sonaty G - Dur Franciszka Schuberta w kontekście twórczości wokalne, kameralnej i symfonicznej Schuberta, jako inspiracji w poszukiwaniu zróżnicowanej barwy dźwięku. Podczas opisu szczególną uwagę zwrócono na wielowarstwową strukturę dzieła muzycznego oraz wzajemne przenikanie się uprawianych przez Schuberta gatunków muzycznych. Znaczną część analizy poświęcono na ukazanie logiki kształtowania narracji muzycznej Sonaty op. 78 wynikającej z logiki kształtowania formy pieśni, gdzie rozwój narracji podporządkowany jest logice wynikającej z rozwoju tekstu literackiego. Szczególną uwagę zwrócono na psychologiczne znaczenie tekstu literackiego pieśni w procesie kreowania zróżnicowanego barwowo dźwięku oraz rozwoju formy muzycznej Sonaty op. 78.

Trzeci rozdział stanowi wyjaśnienie pojęć *nastawienie wewnętrzne* i *obraz artystyczny dzieła muzycznego*, wraz z ukazaniem zasadnych przykładów. Terminy te zaczerpnięto z książki Konstantego Stanisławskiego *Praca aktora nad sobą* oraz *Sztuki pianistycznej* Henryka Neuhausa. W rozdziale opisano relacje między czynnikiem emocjonalnym i intelektualnym zachodzące w procesie kształtowania narracji dzieła muzycznego.